

**R E P U B L I K A
S L O V E N I J A
V I Š J E
D E L O V N O
I N S O C I A L N O
S O D I Š Č E**

VDSS sodba Pdp 960/2012

Sodišče: Višje delovno in socialno sodišče

Oddelek: Oddelek za individualne in kolektivne delovne spore

ECLI: ECLI:SI:VDSS:2013:PDP.960.2012

Evidenčna številka: VDS0010085

Datum odločbe: 24.01.2013

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: neizrabljen letni dopust - nadomestilo - odškodnina

Zveza: ZDR člen 163, 163/2, 166, 184. Direktiva 2003/88/ES člen 7.

Jedro

Pravica do odškodnine iz 166. člena ZDR se mora razlagati tako, da je delavec upravičen do nadomestila (termin Direktive 2003/88/ES) za neizrabljen letni dopust ob prenehanju delovnega razmerja, če ga do izteka pogodbe o zaposlitvi objektivno ni mogel izrabiti. Pri tem se zahteva, da delavec ni mogel predvideti vzroka, zaradi katerega ni mogel izrabiti letnega dopusta še pred prenehanjem delovnega razmerja. Za razlago, da je delavec ob prenehanju delovnega razmerja vedno upravičen do denarnega nadomestila za neizrabljen letni dopust, v naši zakonodaji ni podlage, take razlage pa ne zahtevajo niti cilji in namen Direktive o delovnem času. Če delavec izrabe letnega dopusta ne zahteva, obstoj nepredvidljivega vzroka za to pa ni izkazan in če na delodajalčevi strani ni razlogov za neizrabo, pravico do letnega dopusta (ali nadomestila) izgubi. Bistveno je torej dejstvo, ali je imel delavec dejansko možnosti izkoristiti svojo pravico do letnega dopusta ali pa je to možnost izgubil zaradi nepredvidljivih dogodkov.

Izrek

Pritožbi se ugotovi, sodba sodišča prve stopnje se v I. točki izreka spremeni tako, da se tožbeni zahtevek v tej točki v celoti zavrne, v točki III. pa tako, da se v tem delu v celoti glasi:

"III. Tožnik je dolžan toženi stranki povrniti stroške postopka v znesku 315,00 EUR, v roku 15 dni od prejema sodbe, v primeru zamude pa z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka paricijskega roka dalje do plačila."

Tožnik je dolžan toženi stranki povrniti stroške pritožbenega postopka v višini 201,60 EUR, v roku 15 dni, v primeru zamude pa z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od poteka paricijskega roka dalje do plačila.

Obrazložitev

Sodišče prve stopnje je z izpodbijano sodbo toženi stranki naložilo, da je dolžna tožniku iz naslova nadomestila za neizrabljen letni dopust za leta 2007, 2008, 2009, 2010 in 2011 obračunati bruto zneske, odvesti predpisane davke in prispevke ter izplačati neto zneske v višini in z zapadlostjo razvidno iz izreka sodbe (I. točka izreka). Zavrnilo je zahtevek tožnika za plačilo izvensodnega zahtevka v znesku 213,00 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi (II. točka izreka). Odločilo je, da je tožena stranka dolžna tožniku povrniti stroške postopka v znesku 306,58 EUR, v roku 8 dni od prejema sodbe, v primeru zamude pa z zakonskimi zamudnimi obrestmi od poteka tega roka pa vse do plačila (III. točka izreka).

Zoper navedeno sodbo v ugodilnem delu se pravočasno pritožuje tožena stranka zaradi bistvene kršitve določb pravnega postopka in zmotne uporabe materialnega prava. Pritožbenemu sodišču predlaga, da pritožbi ugotovi, sodbo v izpodbijanem delu razveljavi in samo odloči o zadevi tako, da tožbeni zahtevek v celoti zavrne ali pa zadevo vrne sodišču prve stopnje v ponovno odločanje. V pritožbi navaja, da je bil tožnik zaposlen pri toženi stranki od 11. 4. 1978 do upokojitve, to je do dne 5. 10. 2011. Tožnik je z dnem 3. 8. 2011 pričel s koriščenjem letnega dopusta, ki ga je dne 5. 9. 2011 prekinil zaradi nastopa bolniškega staleža, dne 28. 9. 2011 pa je toženi stranki posredoval podpisan sporazum o razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi zaradi upokojitve. V tem sporazumu pa tožnik ni opredelil ničesar v zvezi s koriščenjem preostalega pripadajočega letnega dopusta, čeprav je vedel, da dopusta v celoti ni izrabil. Tožena stranka je tožniku predlagala podpis sporazuma o razveljavitvi pogodbe, ki ga v takih primerih sestavi pristojna služba, vednar je tožnik to odklonil. Tožniku je dne 5. 10. 2011, na podlagi z njegove strani pripravljenega sporazuma, prenehala veljavnost pogodbe o zaposlitvi zaradi njegove upokojitve. Dne 16. 11. 2011 pa je tožnik od tožene stranke zahteval plačilo za nadomestilo zaradi neizrabljenega letnega dopusta za leta 2007 do 2011. Navaja, da tožnik od tožene stranke nikoli ni zahteval izrabe letnega dopusta in tožena stranka tožniku te pravice nikoli ni kratila. Tožniku se je v letih 2007, 2008, 2009, 2010 in 2011 omogočala izraba letnega dopusta in do neizrabe ni prišlo po volji ali krivdi tožene stranke, temveč je do neizrabe celotnega letnega dopusta prišlo zato, ker tožnik tega ni izrabil po svoji volji. Dokazni postopek pred sodiščem prve stopnje je tudi pokazal, da letni dopust, za katerega tožnik zahteva plačilo nadomestila, ni želel koristiti, to pa izključno iz razlogov na njegovi strani in da tožena stranka tožniku ni nikoli odrekla pravice koriščenja letnega dopusta. Tudi sodelavec tožnika je povedal, da sta se s tožnikom medsebojno nadomeščala in da je sam lahko v celoti izkoristil dopust in ni imel s koriščenjem nobenih težav. Tožena stranka pa tudi nikoli ni zahtevala, da delavci ne koristijo dopusta zaradi nedoseganja dogovorjenih planov prodaje. Glede na navedeno in upoštevanje odločbe Vrhovnega sodišča RS, tožena stranka meni, da je tožnik imel dejansko možnost izkoristiti svojo pravico do letnega dopusta in da te pravice ni izgubil zaradi nepredvidljivih – objektivnih razlogov, niti razlogov, ki bi jih povzročila tožena stranka, ampak izključno po svoji volji, ker dopusta ni želel koristiti. Priglaša pritožbene stroške.

Pritožba je utemeljena.

Pritožbeno sodišče je preizkusilo izpodbijani del sodbe sodišča prve stopnje v mejah uveljavljenih pritožbenih razlogov, pri čemer je v skladu z 2. odstavkom 350. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Ur. l. RS, št. 26/99 in naslednji) po uradni dolžnosti pazilo na bistvene kršitve določb pravnega postopka iz 1., 2., 3., 6., 7., 11. točke, razen glede obstoja in pravilnosti pooblastila za postopek pred sodiščem prve stopnje, ter 12. in 14. točke 2. odstavka 339. člena ZPP in na pravilno uporabi materialnega prava. Pri tem preizkusu je ugotovilo, da sodišče prve stopnje bistvenih kršitev določb postopka, na katere pazi pritožbeno sodišče po uradni dolžnosti, ni storilo, vendar je na popolno in pravilno ugotovljeno dejansko stanje zmotno uporabilo materialno pravo.

Neutemeljeni so pritožbeni očitki bistvene kršitve določb pravnega postopka v smislu 14. točke 2. odstavka 339. člena ZPP. Zatrjevana kršitev je podana, če ima sodba pomanjkljivosti, zaradi katerih se ne more preizkusiti, zlasti pa, če sodba nima razlogov ali pa v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih, ali pa so ti razlogi nejasni ali med seboj v nasprotju. Sodba sodišča prve stopnje ima jasne razloge o odločilnih dejstvih, ki so bili podlaga za odločitev, vendar se toženka s stališčem sodišča prve stopnje očitno ne strinja, kar pa ne pomeni, da je podana zatrjevana bistvena kršitev določb pravnega postopka.

Iz dejanskih ugotovitev sodišča prve stopnje izhaja, da tožnik v letih 2007 do 2011 ni koristil celotnega letnega dopusta v posameznem letu, ki mu je pripadal, zato je s predmetno tožbo zahteval izplačilo nadomestila za neizrabljen letni dopust za sporno obdobje. Po zaslišanju prič je sodišče prve stopnje zaključilo, da tožena stranka tožniku ni onemogočala koriščenja pripadajočega letnega dopusta, sicer pa tožnik tudi ni zatrjeval, da mu toženka ni dovolila koriščenja preostalega letnega dopusta. Po izpovedbi tožnika celotnega dopusta ni koristil izključno iz razloga, ker na prodaji vozil H. ni dosegel planirane prodaje, iz izkušenj pa je vedel, da je lahko več prodal, če je bil na delu prisoten več delovnih dni, sicer pa je planiran dopust, ki je trajal daljše časovno obdobje lahko praviloma vedno koristil. Menil je, da bi mu predpostavljeno, ki so vedeli da ima neizkoriščen dopust, morali odrediti, da naj dopust koristi. Po izpovedi predpostavljene (A.A.) tožniku nikoli ni odrekla pravice koriščenja letnega dopusta in jo je ta običajno o koriščenju le obvestil, medtem ko je B.B., ki je delal skupaj s tožnikom in sta se medsebojno tudi nadomeščala, povedal, da je sam dopust praviloma v celoti izkoristil in ni nikoli imel težav s koriščenjem dopusta. Tožnik je dne 3. 8. 2011 pričel s koriščenjem letnega dopusta za leto 2011, ki pa ga je 5. 9. 2011 prekinil zaradi nastopa bolniškega staleža, dne 28. 9. 2011 pa je toženi stranki posredoval sporazum o razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi zaradi upokojitve, s predlogom, da tožniku dne 5. 10. 2011, na podlagi njegovega pripravljenega sporazuma, preneha veljavnost pogodbe o zaposlitvi zaradi njegove upokojitve, pri tem pa ni podal predloga ali zahtevka za plačilo nadomestila zaradi neizrabljenega letnega dopusta za leta 2007 do 2011. Tožniku je na podlagi z njegove strani pripravljenega sporazuma prenehala veljavnost pogodbe o zaposlitvi z dne 5. 10. 2011, na toženo stranko pa je dne 14. 11. 2011 naslovil zahtevo za plačilo nadomestila zaradi neizrabljenega dopusta za leta 2007 do 2011.

Vrhovno sodišče RS je v zadevah VIII Ips 191/2010 z dne 22. 11. 2011, VIII Ips 107/2011 z dne 22. 12. 2012 o predhodno dopuščenih revizijah prvič obravnavalo vprašanje upravičenosti do odškodnine za neizrabljen letni dopust iz 166. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Ur. l. RS, št. 42/2002 in nadalj.) oziroma do nadomestila za neizkoriščen letni dopust po 2. odstavku 7. člena Direktive 2003/88/ES. V skladu s prakso SES – sedaj SEU (v zadevi C-350/06 in C-520/06) in v duhu evropske direktive je z razlago napolnilo pravni standard odškodnine iz 166. člena ZDR, oziroma nadomestila iz 2. odstavka 7. člena Direktive o delovnem času. Direktiva izraža v prvi vrsti zaščito delavčeve pravice do počitka, ki je nadalje oblikovana v pravici do letnega dopusta, zato je koriščenje letnega dopusta z odsotnostjo z dela tisto, ki predstavlja prvenstveno obliko uživanja pravice do počitka. Denarna odmera namesto zakonsko zagotovljenega letnega dopusta med trajanjem delovnega razmerja sploh ni dovoljena, medtem ko je denarna odškodnina za neizkoriščen letni dopust dopustna le ob prenehanju delovnega razmerja, ko se lahko delavec in delodajalec o njej tudi dogovorita s sporazumom.

Takšna pravica do nadomestila / odškodnine za neizrabljeni letni dopust, je torej mogoča le podredno, glede na pravico do koriščenja letnega dopusta in še to samo ob prenehanju delovnega razmerja, zahteva zoženo razlago njenega obsega. To izhaja tudi iz že zgoraj omenjene zadeve C-350/06 in C520/06, kjer je SEU navedel, da 7. člen Direktive načeloma ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa podobna pravila za izvrševanje pravice do plačanega letnega dopusta, vključno z izgubo te pravice ob koncu referenčnega obdobja ali obdobja za prenos, če je imel delavec, čigar pravica je izgubljena, dejansko možnost izvršiti

pravico, ki mu je podeljena z Direktivo (točka 43). Zato se mora pravica do odškodnine iz 166. člena ZDR razlagati tako, da je delavec upravičen do nadomestila (termin Direktive) za neizrabljen letni dopust ob prenehanju delovnega razmerja, če ga do izteka pogodbe o zaposlitvi objektivno ni mogel izrabiti. Pri tem se zahteva, da delavec ni mogel predvideti vzroka zaradi katerega ni mogel izrabiti letnega dopusta še pred prenehanjem delovnega razmerja. Za razlago, da je delavec ob prenehanju delovnega razmerja vedno upravičen do denarnega nadomestila za neizrabljen letni dopust, v naši zakonodaji ni podlage, take razlage pa ne zahtevajo niti cilji in namen Direktive o delovnem času. Če delavec izrabe letnega dopusta ne zahteva, obstoj nepredvidljivega vzroka za to pa ni izkazan in če na delodajalčevi strani ni razlogov za neizrabo, pravico do letnega dopusta (ali nadomestila) izgubi. Bistveno je torej dejstvo, ali je imel delavec dejansko možnosti izkoristiti svojo pravico do letnega dopusta ali pa je to možnost izgubil zaradi nepredvidljivih dogodkov.

Glede na dejanske ugotovitve sodišča prve stopnje, da tožniku v spornem obdobju (od leta 2007 do 2011) tožena stranka ni onemogočala koriščenje pripadajočega letnega dopusta in tega tožnik tudi ni zatrjeval, ni obstajala objektivna prepreka za koriščenje letnega dopusta niti na strani tožnika niti na strani tožene stranke kot delodajalca, tožnik tako ni upravičen do nadomestila za neizrabljen letni dopust. V skladu z določbo 2. odstavka 163. člena ZDR je delodajalec dolžan delavcu zagotoviti izrabo letnega dopusta do konca tekočega koledarskega leta, delavec pa je dolžan do konca tekočega koledarskega leta izrabiti najmanj dva tedna, preostanek letnega dopusta pa v dogovoru z delodajalcem do 30. junija naslednjega leta. Glede na navedeno je materialnopravno zmotno stališče sodišča prve stopnje, s katerim je utemeljilo svojo odločitev o utemeljenosti tožbenega zahteva za plačilo nadomestila za neizrabljen letni dopust (za leta 2007 do 2011) in sicer, da je do nadomestila delavec upravičen tudi v primeru, ko ni izkazana direktna krivda delodajalca za neizkoriščen dopust, ker je delavec delal za delodajalca, delodajalec pa je na to pristal, saj bi sicer tožniku lahko odredil, da v celoti izkoristi dopust.

Ker tožnik po svoji volji ni koristil letnega dopusta, prav tako je sam pripravil sporazum o razveljavitvi pogodbe o zaposlitvi z dne 27. 9. 2011 (B2), v katerem je toženi stranki predlagal, da mu delovno razmerje zaradi upokojitve preneha na dan 5. 10. 2011, ker se želi od 6. 10. 2011 dalje upokojiti, pri tem pa ni niti predlagal plačila nadomestila za morebitni neizrabljen letni dopust (166. člen ZDR), ni samodejno brez dogovora z delodajalcem upravičen do denarnega nadomestila, kot je zmotno presodilo sodišče prve stopnje. Če namreč delavec izrabe letnega dopusta ne zahteva, obstoj nepredvidljivega vzroka pa za to ni izkazan, na delodajalčevi strani pa ni razlogov za neizrabo, izgubi pravico do letnega dopusta (ali nadomestila).

Na podlagi navedenih razlogov je zaradi zmotne uporabe materialnega prava pritožbeno sodišče spremenilo sodbo sodišča prve stopnje v I. točki izreka tako, da je zahtevek za izplačilo nadomestila za neizrabljen letni dopust za leta 2007 do 2011 v celoti zavrnilo (5. alineja 358. člena ZPP).

Glede na spremenjeno odločitev v pritožbenem postopku je tožena stranka v postopku v celoti uspela, zato ji je tožnik dolžan povrniti utemeljene stroške postopka v skladu s 1. odstavkom 154. člena ZPP, v zvezi z 2. odstavkom 165. člena ZPP. Potrebni stroški (155. člen ZPP) v skladu z Zakonom o odvetniški tarifi (ZOdvT, Ur. l. RS, št. 67/08 in nadaljnji) znašajo 315,00 EUR in sicer nagrada za postopek (po tar. št. 3100) v znesku 136,50 EUR, nagrada za narok (po tar. št. 3102) v znesku 126,00 EUR in 20 % DDV.

Tožena stranka je s pritožbo uspela, zato je upravičena do povrnitve stroškov pritožbenega postopka v višini 201,60 EUR in sicer nagrado za postopek (po tar. št. 3210) v višini 168,00 EUR in 20 % DDV v višini 33,60 EUR. Če tožnik pristojnih stroškov ne bo povrnil v roku 8 dni od vročitve te sodbe od prisojenega zneska tečejo tudi zakonske zamudne obresti.

Datum zadnje spremembe: 02.09.2013